

2014. március 25., <http://www.ppm.cn/Html/Article/6863/>, eredetileg a China Book Review-ban jelent meg. Letöltés időpontja: 2014. május 7.

Határalkotás, félreértelmezések és félreértések a jelenben:

2013 leginkább "alulértékelt" külföldi eszme- és kultúratörténeti könyveinek recenziója¹

Saját Odüsszeiáját írta meg a kiváló magyar közgazdász, Kornai János. „Útinaplójának” részleteit megtaláljuk *A gondolat erejével* című művében. A könyv alcíme, azaz *Egy intellektuális utazás rendhagyó emlékiratai* egyértelműen utal annak tartalmára. A műben Kornai János elmondja egész életét: hogyan lett saját akaratából a kommunista párt tagja a hazájában; később, szintén saját akaratából, hogyan gyakorolt ezzel kapcsolatban önkritikát; aztán hogyan kezdett bele „valódi” közgazdasági kutatásokba; majd miért ment el az Egyesült Államokba. Ez a hosszú szellemi kaland, ahogyan a kínai kiadás előszavában is írja, „nehézségekkel teli, de izgalmas,” sőt, ijesztő és félelmetes is egyben (sok veszéllyel járt, például a pártból való kizárással², hamis vádakkal, megfigyelésekkel, letartóztatással³). Azt is elmondta teljes őszinteséggel, hogy „bár minden élet egyéni, mindenki más, biztos vagyok benne, hogy az én tapasztalataim ismerősek a kínai értelmiség számára, akik választásaimból, az általam átélt helyzetekből és történésekből magukra ismernek.” Amikor olvastam e sorokat, eszembe jutott egy egykoron nagyon népszerű mondás: „Nem tudom, mások elhiszik-e, én mindenesetre igen.” Ha valaki kételkedik, olvassa el *A gondolat erejévelt*, aztán majd beszélhetünk róla.

Azt lehet mondani, hogy mindenkinek megvan a maga Odüsszeiája. Mindenkinek húneked kell maradnia a saját lelkéhez, és mindenkinek joga van ennek megfelelően élni az életét, amennyiben a lélek nem hazudik és szolidáris másokkal. Igen, fontos a szolidaritás. Kornai következetesen ragaszkodik ehhez a látszólag egyszerű koncepcióhoz hosszú, majdnem 60-éves (1955 óta tartó) szakmai pályafutásának, valamint eseményekkel teli életének Odüsszeiájában. Ha ezt nem tudjuk megérteni, talán segít majd az 1985-ös kínai útgáról szóló leírás: „A bürokratikus és a piaci mechanizmus, noha nagy súrlódásokkal, képes együtt élni. Miközben Budapesten nagyon kritikus szemmel néztem a reform felemás voltát [...] Kína rendkívül ambiciózus hosszú távú növekedési tervekkel állt elő ebben az időben. Ráműtattam a növekedési hajsza kockázataira: mennyiben jár inflációs veszéllyel, egyes szektorok elhanyagolásával. Emlékeztettem kollégáimat arra, hogy a kínai gondolkodásban és kultúrában milyen fontos szerepet játszik a harmónia követelménye. Azt tanácsoltam, hogy hajsza, erőltetett növekedés helyett harmonikus fejlődésre törekedjenek.” Így talán már értjük, mit jelent a szolidaritás. Vajon Kornaival egy véleményen vagyunk-e ezzel kapcsolatban? Amerikai politikai filozófus Philip Pettit *The Common Mind* (kínai kiadás: 2010, Jilin Publishing House) című kötetében írja: "Kitartok amellett, hogy mások belső világának ismerete és megértése kommunikációs attitűdön túl kifejezhető más egyének akaratát elfogadó közösség támogatásával is." Valószínűleg Kornai nagyon is egyetértene ezzel a véleménnyel. És mi, velünk mi a helyzet?

Fordította Hu Shenshen

¹ Tíz könyv szerepel a listán, köztük *A gondolat erejével*

² Itt téved a recenzens. Kornait 1955-ben, amikor még a párt tagja volt, az akkori vezetést élesen bíráló felszólalásáért súlyos pártbüntetéssel sújtották, de nem zárták ki a pártból. A forradalom leverése után, 1957-ben, amikor a pártot újraszervezték, Kornai nem lépett be a kommunista pártba és azóta sem tagja semmilyen pártnak. (*A honlap szerkesztőjének megjegyzése.*)

³ Itt is téved a recenzens. Kornait 1956 után nyilvánosan áruolnak, az "ellenforradalom ideológiai előkészítőjének" bélyegezték, a rendőrség zaklatta, állásából eltávolították, de nem tartóztatták le. (*A honlap szerkesztőjének megjegyzése.*)